

Hij is in gemeenteland een van de voorlopers op het gebied van smart city. Omdat hij de kansen ziet die nieuwe technologie biedt ('Je kunt veel korter op de bal spelen') en de bedreigingen wil aanpakken ('We hebben nog geen regelgeving op dit thema'). En daar wil hij andere bestuurders in meenemen. 'Veel gemeenten zijn verder op dit thema dan ze zich realiseren.'

Wim Willems, wethouder in Apeldoorn

'Het is onmogelijk om geen fouten te maken op dit thema'

AUTEUR: JAN-WILLEM WESSELINK (FUTURE CITY FOUNDATION)
FOTOGRAFIE: ROB ACHET (PIKTSJERS)

Om zijn collega-bestuurders binnen de 'bestuurlijke themagroep Smart City G40' te leren kennen, had de Apeldoornse wethouder Wim Willems, voorzitter van de bestuurlijke themagroep, bedacht ze dit voorjaar allemaal te bezoeken. Dat was een hele organisatie. Tot corona kwam en de tour online ging. 'De gesprekken waren er niet minder om. Veel gemeenten zijn verder op dit thema dan ze zich realiseren. Het is vooral doodzonde dat ze dat niet weten van elkaar en dat gaan we veranderen. Via deze gesprekken, binnen de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' en via de inventarisatie die we daarna samen met het ministerie van IenW hebben gedaan. Als er dan bijvoorbeeld drie gemeenten in Nederland een slimme wijk bouwen, wil ik graag dat ze samenwerken en als een impactcoalitie het verschil maken.'

Hoeveel van de G40-gemeenten hebben nu al een wethouder digitalisering?

'Nog niet zoveel. En ik vind het belangrijk dat dat na de komende gemeenteraadsverkiezingen verandert. Ik zou elke gemeente adviseren om één wethouder verantwoordelijk te maken voor digitale innovatie. En mijn advies is om dat te doen zoals je duurzaamheid hebt belegd. In het college heeft iedere wethouder te maken met duurzaamheid, maar er is er één die eindverantwoordelijk is. Vervolgens kan je elkaar ook ondersteunen. Als dan bijvoorbeeld de collega die verantwoordelijk is voor de Wmo zegt 'ik zie een kans om digitalisering in te zetten bij ouderen', dan kan je hem adviseren.'

Wat heeft u tijdens de gesprekken geïnspireerd?

'Elk van de gesprekken is natuurlijk waardevol. Maar ik vond het zelf bijvoorbeeld erg interessant hoe Eindhoven dit thema oppakt. Zij kiezen ervoor om letterlijk ruimte te scheppen voor innovatie. Dat doen ze op Strijp-S, waar ondernemers kunnen experimenteren in de buitenruimte. Dat doen wij in Apeldoorn anders. Wij vinden dat alles wat we doen, moet bijdragen aan de kwaliteit van leven van alle inwoners. Anders dan Eindhoven kiezen wij minder voor een pilotgerichte aanpak, maar ik wil wel graag leren van hun pilots. En ik hoop vervolgens dat ik kan helpen door de successen die zij kweken, meer draagvlak te geven.'

Wat is typisch voor de Apeldoornse aanpak?

'Wij beginnen altijd bij de opgave van de stad. En daarbij kijken we of smartcityoplossingen kunnen helpen. En we zijn heel scherp op de nieuwe inzichten die we daarmee opdoen. Bijvoorbeeld: als wethouder ben ik ook verantwoordelijk voor luchtvaart en daar hadden

we geluidssensoren voor opgehangen. We ontdekten daarmee dat verkeer een veel grotere bron van geluid was dan gedacht. Die inzichten zijn waardevol. Daarbij kun je door digitalisering veel korter op de bal spelen. Waar je vroeger maar een keer per jaar een meting deed, doe je die nu constant. Zo zie je heel snel de effecten van het beleid. Dat is soms prettig, soms niet. Want als de normen overschreden worden, moet je ook sneller ingrijpen, zeker als je de data deelt met je inwoners. Maar ik vind dat je wethouder bent om die verantwoordelijkheid te nemen. Het voordeel is dat je wel veel beter kunt zien wat de oorzaak is van een overschrijding.

“Ik zou elke gemeente adviseren om één wethouder verantwoordelijk te maken voor digitale innovatie”

Je ziet kortom dat data meer sturend worden in ons beleid. Vroeger gingen de strooiwagens naar buiten als we dachten dat het te koud of te warm was, nu meten we en strooien we veel gericht. Bovendien kunnen we veel preciezer werken. De raad wil dat de wegen niet glad zijn, maar ook dat dat duurzaam gebeurt, snel en kostenefficiënt. Met de huidige techniek kunnen we die wensen combineren.

En dat geldt niet alleen in het fysiek domein, maar bijvoorbeeld ook bij de vraag hoe ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Ook daar spelen veel factoren een rol en kan datatechnologie helpen om de goede beslissing te nemen.'

Maar beslist dan de technologie of de politiek?

'De politiek. Je komt hier op de ethische kant van de technologie. Maar die discussie is niet iets van de laatste paar jaar. Dit speelt natuurlijk al veel langer. Digitalisering heeft al tal van branches veranderd. Onze raadsvergaderingen worden niet meer door een notulist uitgewerkt, die worden opgenomen en door een computer getranscribeerd. Alles verandert. Ook ons werk als bestuurder of als ambtenaar. Daarbij moet je natuurlijk wel bedenken hoever je wil gaan. Waar liggen je ethische grenzen? Dat gesprek moet je met de gemeenteraad aan gaan.

En dan kom je ook op de grootste uitdaging voor de bestuurder die verantwoordelijk is voor digitalisering. Op normale thema's mag je eigenlijk geen fouten maken, maar hier is dat vrijwel onmogelijk, omdat alles nieuw

is. Dat betekent per definitie dat ik morgen naar huis gestuurd kan worden om de keuzes die ik maak als bestuurder. Ik snap dus ook heel goed dat collega's daar bang voor zijn.

In Apeldoorn zijn we daarom heel bewust het gesprek met de raad aangegaan over de ethische kanten van technologisering en over de smartcityvisie die we hebben. Dat was een mooi gesprek omdat de raad teruggaf dat hij blij verrast was dat het geen technisch verhaal was, maar een visie over welke stad we als Apeldoorn willen zijn en hoe we techniek daarbij gebruiken. En dat was ook precies mijn bedoeling.'

Merkt u dat de raad dit onderwerp anders behandelt dan andere onderwerpen?

'Ik vind dat dat wel meevalt. Vergelijk het bijvoorbeeld met verkeer. Ook daar zie je dat er een enorme discussie kan ontstaan omdat raadsleden de beleving hebben dat een kruispunt onveilig is. Of dat ze signalen krijgen

“De discussie over 5G is goed, want wat speelt in de samenleving is per definitie relevant”

- Wim Willems is sinds mei 2018 wethouder 'Burgerparticipatie en revitalisering' namens de partij Lokaal Apeldoorn.
- Hij is daarnaast voorzitter van de bestuurlijke themagroep Smart City van de G40 en lid van het College van Dienstverlening van de VNG.
- Willems is sinds 2005 actief in de lokale politiek en combineerde dat werk tot nu toe met banen in de reisbranche, waar zijn focus lag op ICT.
- Vanuit de G40 heeft hij zich hardgemaakt voor de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat'.
- Samen met het ministerie van IenW bracht hij de smartcityprojecten van alle G40-steden in kaart.
- Dat overzicht is hier te zien: <https://www.g40stedennetwerk.nl/files/2020-09/rapport-Smart-Cities-in-de-G40.pdf>.

van inwoners die dat vinden. Ook als uit de cijfers blijkt dat het wel meevalt. Bij digitalisering is dat niet anders. We hebben destijds geen discussie gehad over de uitrol van glasvezel, we hebben het nu wel over 5G. En dat is goed, want wat speelt in de samenleving is per definitie

“Ik hoop dat er na de volgende Kamerverkiezingen één minister voor digitalisering komt”

relevant. Daar zijn wij voor. Wat dit onderwerp bijzonder maakt, is dat we weinig kennis en ervaring hebben. Dat gevaarlijke kruispunt kunnen we vergelijken met andere kruispunten. Maar we hebben natuurlijk geen idee wat het echte effect is van de uitrol van glasvezel op onze samenleving. Als dan de tegenstellingen groot zijn, is het nog belangrijker dan anders om elkaars mening te respecteren en het goede gesprek te hebben. Ik heb geleerd dat je daarvoor de gemeenteraad zo precies mogelijk moet meenemen in het gesprek. En dat je de techniek niet uit de weg moet gaan. Je kan wellicht niet alle technische vragen beantwoorden, maar je moet dat wel proberen. Je moet bijvoorbeeld uitleggen welke sensoren je gebruikt, wat er met de data gebeurt en onder welke voorwaarden je dat doet. Ik leg dan bijvoorbeeld uit dat we daar de dataprincipes van de VNG voor gebruiken. Je moet het zo zorgvuldig mogelijk proberen te doen.'

Moet je hier harder voor werken dan op andere thema's?

'Nee, maar wat wel een verschil is, is dat we hier als bestuurder nog geen regels voor hebben. Dat is een groot verschil met andere thema's. Voor bijvoorbeeld het verkeer zijn die regels bekend. Daarom is het ook zo belangrijk dat we als G40 samenwerken. Daarom is de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' belangrijk. En daarom kloppen we ook aan bij het Rijk. Ik ben heel blij met de uitkomsten van de tijdelijke commissie Digitale toekomst om een vaste Kamercommissie in te stellen. Maar wat ik zei over de gemeenten, dat je één bestuurder eindverantwoordelijk moet maken, geldt ook voor het kabinet. Er zijn nu minstens drie ministers verantwoordelijk en ik weet nooit precies wie over wat gaat. Ik hoop dat er na de volgende Kamerverkiezingen één minister voor digitalisering komt.'